

юридичну освіту, про що доцільно вказувати в самій довіреності.

Література

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
2. Гончарук С.Т. Адміністративний процес: навч. посіб. Київ: НАУ, 2012. 184 с.
3. Кузьменко О.В. Теорія адміністративного процесу: монографія. Київ: Атіка, 2005. 287 с.
4. Рішення Конституційного суду України у справі № 1-17/2000 від 16.11.2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-00>

УДК 342.9(043.2)

Гончарук С.Т., к.ю.н., професор,
Прохоренко В.Л., аспірант,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

АВТОМАТИЗОВАНИЙ РОЗПОДІЛ СУДОВИХ СПРАВ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В СУДАХ УКРАЇНИ

Перехідними положеннями чинних процесуальних кодексів України передбачено, що до початку функціонування в Україні Єдиної судової інформаційної телекомунікаційної системи (далі – ЄСІТС) позовні та інші заяви, скарги та інші передбачені законом процесуальні документи, що подаються до суду і можуть бути предметом судового розгляду, підлягають обов’язковій реєстрації в автоматизованій системі документообігу суду (надалі – АСДС) [1, розд.VII]. Відповідно до Положення АСДС – це сукупність комп’ютерних програм та відповідних програмно-апаратних комплексів судів, що забезпечує функціонування документообігу суду, обіг інформації між судами різних інстанцій та спеціалізацій, передачу інформації до центральних баз даних залежно від спеціалізації судів, реєстрацію вхідної та вихідної кореспонденції, в тому числі судових справ, етапів їх руху [2].

АСДС поряд з іншими функціями покликана також в автоматичному режимі здійснювати об’єктивний та неупереджений розподіл судових справ між суддями з додержанням принципів випадковості та в хронологічному порядку надходження судових справ, з урахуванням спеціалізації та рівномірного навантаження для кожного судді. В судах наразі здійснюється авторозподіл судових справ локально (на локальних базах даних), що в свою чергу викликає нарікання сторін судових процесів на випадки можливого втручання в процес автоматизованого розподілу. І такі нарікання не безпідставні. Зокрема, згідно зі звітами ДСА про результати моніторингу можливого втручання працівників апаратів судів

в АСДС середньорічна кількість лише зафіксованих випадків можливого втручання в авторозподіл справ становить понад 500.

Найпопулярнішими «втручаннями», які є можливість зафіксувати, це: виключення з авторозподілу у зв'язку з «хворобою» особи, зазначення причини «інше», обрання неправильної спеціалізації, проставлення неправильних коефіцієнтів складності тієї чи іншої судової справи, коефіцієнтів форм участі судді у розгляді справи, коефіцієнтів адміністративних посад або шляхом заміни сторін процесу після здійснення авторозподілу.

Маніпулюючи цими даними, можна впливати на авторозподіл судових справ. Існують випадки висвітленої інформації щодо втручання в авторозподіл. Наприклад, програма «Схеми: корупція в деталях» нещодавно повідомляла, якими способами в Окружному адміністративному суді м. Києва обходять систему автоматичного розподілу справ між суддями [3].

Законом України «Про судоустрій і статус суддів» обов'язок контролювати стан діловодства в судах покладено на Державну судову адміністрацію України (далі – ДСА). З цією метою ДСА України в окремих випадках організовує планові та позапланові перевірки судів з метою оцінки стану організації ведення в них діловодства, автоматичного розподілу судових справ та внесення даних до Єдиного державного реєстру судових рішень.

Як повідомляло інтернет-видання «Українське право», ДСА України у 2016 р. виявила в Уманському міськрайонному суді Черкаської обл. ряд порушень, у тому числі пов'язаних із втручанням в авторозподіл справ [4]. Це той рідкісний випадок, коли ДСА України самостійно оприлюднила подібну інформацію, тому що таких перевірок проводиться щорічно багато, але оприлюднені звіти за їх результатами поодинокі, що викликає певні настороги.

Крім того, у ДСА України відсутні будь-які затверджені нормативні документи щодо самого порядку проведення перевірок хоча б в частині організації ведення діловодства, не кажучи вже про моніторинг порядку автоматичного розподілу судових справ. Про які нормативні документи можна вести мову, якщо ДСА навіть не є замовником АСДС, бо право інтелектуальної власності на програмні продукти АСДС належать її адміністратору.

З часом ДСА України запропонувала свій варіант вирішення проблеми, пов'язаної із неналежним втручанням – це раніше згадувана система ЄСІТС, Концепція функціонування якої затверджена наказом ДСА від 13.04.2018 р. [5]. ЄСІТС мала централізовано забезпечити авторозподіл не безпосередньо в суді (на його локальній базі даних), а в дата-центрі ДСА України. Запуск цього модуля передбачав, що судам необхідно було вносити відповідні дані, на підставі яких одразу ж

проводився авторозподіл в дата-центрі ДСА України і результати якого автоматично надсилалися б до суду, на офіційні електронні адреси (Електронні кабінети) судді (суддів, якщо розгляд колегіальний), сторін процесу та паралельно оприлюднювалися б на веб-порталі «Судові влада України» та веб-сайті цього суду. Система мала розподіляти справи одразу при реєстрації. Такий авторозподіл унеможлиблював здійснення прорахунку його результату та можливість дізнатись, коли вибір випаде на певного суддю.

Однак наказом ДСА України від 07.11.2019 р. впровадження ЄСІТС передбачалось уже відповідно до нової редакції Концепції побудови ЄСІТС, де централізований авторозподіл справ відсутній [6]. Він буде здійснюватися підсистемою авторозподілу в системі автоматизації діяльності суду, тобто знову ж таки на локальних серверах суду, а не в дата-центрі ДСА України.

Отже, незважаючи на початкові намагання ДСА України запобігти корупції та маніпулюванням, пов'язаним з АСДС, суддівська спільнота може «спати спокійно», оскільки все і всі залишаються на своїх місцях.

Література

1. Кодекс адміністративного судочинства України. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35. Ст. 3.
2. Положення про автоматизовану систему документообігу суду, затв. рішенням Ради суддів України від 26.11.2010 № 30 (в ред. від 15.09.2016 № 58). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/r058414-16#n2>
3. «Суддівська рулетка»: як в Окружному адмінсуді обходять авторозподіл справ між суддями: веб-сайт Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/schemes/30050046.html>.
4. ДСА України виявила втручання в автоматизовану систему розподілу судових справ: Інтернет-видання «Українське право». URL: <https://ukrainepravo.com/news/ukraine/dsau-viyavila-vtruchannya-v-avtomatizovanu-sistemu-rozpod-lu-sudovikh-sprav/>.
5. Концепція побудови Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: наказ ДСА України від 13.04.2018 № 168. URL: <https://dsa.court.gov.ua/userfiles/Konseps.pdf>.
6. Концепція побудови Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: наказ ДСА України від 07.11.2019 № 1096. URL: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/media/media/N_1096_19.pdf.